

MY HOME ARMENIA

ARMENIA FUND QUARTERLY NEWSLETTER

#1 / QUARTER ONE, 2018

GYUMRI HOUSING PROJECT

Looking ahead to a bright future

MEDICAL MISSION 2017

American doctor finds wealth of inspiration in Armenia

IJEVAN KINDERGARTEN

The joy of a carefree childhood

REBUILDING TALISH

Home is where the heart is

ARMENIA FUND'S HOMELAND TOURS

Journeys that make the spirit soar

ՆԵՐՍԸ ՀԱՅԵՐԷՆ
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ArmeniaFund

LOOKING AHEAD TO A BRIGHT FUTURE

Ishkhan Jinbashian

Yeranuhi Safaryan and her family once had a normal life. They lived in a nice, four-bedroom apartment in Gyumri, worked hard, and had every reason to look ahead to a bright future. But their lives changed forever on December 7, 1988, when the devastating Spitak earthquake claimed many loved ones and friends, and left a path of destruction in its wake. The horrific disaster left the Safaryans' building, too, with extensive structural damage. It was imploded eventually, as it was determined to be too dangerous for occupation.

Yeranuhi got married the following year. This was her husband's second marriage; all members of his first family had perished in the earthquake. Although Yeranuhi and her husband were essentially homeless prior to their wedding, soon a local charitable organization gave them a domik — a so-called temporary metal container — in which to live. It was here, in this ramshackle hut, that they started their family. And it was here that they were to remain stuck ever since, unable to receive proper housing assistance from the government. Yeranuhi's husband died of heart failure in 2010. She has since raised their daughter, Irena, on her own.

Yeranuhi's domik was a cramped, rusty, leaky hovel with no amenities of any kind. No kitchen or bathroom,

no access to gas or water, and no protection against Gyumri's harsh winters and hot summers. Furthermore, vermin infestation was a constant worry, making the family's daily life all the harder.

Yeranuhi is 62 years old. She is an accomplished fabric designer, and has worked for years at a textile company. In the past few years, however, she has been unable to work because of her heart condition. Irena is 28. She recently earned a Master's degree in English from the Gyumri State Pedagogical Institute.

Yeranuhi could not afford to rent — let alone buy — a decent home. Her sole income still consists of some state assistance totaling about \$90 a month. Yet, incredibly, she remained optimistic and forbearing. Despite the daily ordeals of life in a domik, despite the seemingly endless blows which she and her family have sustained from the earthquake onward, she was still very much hopeful that there was light at the end of the tunnel.

That hoped-for light burst into gorgeous view recently, when Yeranuhi and Irena were presented with the surprise of their lives, a new and beautiful apartment. It was a gift from Armenia Fund, through its Gyumri Housing Project, and made possible by benefactors Vahe and Veronique Karapetian of Los Angeles.

Yeranuhi and Irena could hardly wait to step foot in their apartment. And when they did, later that day, they cried tears of unfettered joy, for the first time in a very long time. As they discovered, their new home was not just newly renovated, but came fully furnished, and featured every appliance they could wish for. It was here, in this spacious, comfortable apartment, that their new lives would begin. Yeranuhi's health, which for years had languished in the wretched conditions of their old hut, would now have a chance to improve, with her high spirits certainly helping her get better. As for Irena, living in such a bright, wonderful home would further inspire her to nurture her intellectual and professional aspirations.

The Gyumri Housing Project is an ongoing initiative, and the support of caring donors is always welcome. Every single dollar counts in making a difference in the lives of Gyumri's homeless families. It takes only around \$25,000 to cover the costs of purchasing an apartment for a family, renovating it, furnishing it, and equipping it with all necessary appliances.

There are hundreds of struggling families in Gyumri who are still waiting for the day when they'll leave the indignity of homelessness behind, and be given a fresh horizon to live for. With your generous contribution today, we can make their dream come true.

OLD ADDRESS:
SHIRAKATSI STREET,
METAL CONTAINER NO.
209/042

NEW ADDRESS:
MUSH 2 DISTRICT,
HALABYAN STREET,
BUILDING 3/1,
APARTMENT 4

For decades, Mrs. Yeranihi and her daughter, Irena, have lived in this cramped, squalid hut, which lacked even the most basic amenities. / Տասնամեակներ շարունակ, Տիկ. Երանուհին ու դուստրը Իրենան ապրած են այս նեղ, խարխուլ, ամենէն տարրական իսկ յարմարութիւններէ զուրկ հիւղակին մէջ:

The Safaryans' life changed forever when Armenia Fund presented them with a newly renovated, fully furnished apartment, complete with all appliances. / Սաֆարեաններուն կեանքը ընդմիշտ փոխուեցաւ երբ Հայաստան Հիմնադրամը իրենց նուիրեց վերանորոգուած, ամբողջովին կահաւորուած, եւ տնային բոլոր կազմածներով օժտուած յարկաբաժին մը:

BEFORE
ԱՆՅԵԱԼԻՆ

AFTER
ԱՅՍՈՐ

ՓԱՅԼՈՒՆ ԱՊԱԳԱՅԻ ՄԸ ՀԵՌԱՆԿԱՐՈՎ

Իշխան ճիկաշեան

Ժամանակին, Երանուհի Սաֆարյանն ու ընտանիքը բնականոն կեանք մը ունէին Կիւմրիի մէջ: Կը բնակէին հանգստաւետ, չորս սենեակնոց յարկաբաժնի մը մէջ, ճակտի քրտիկնքով իրենց ապրուստը կը հոգային, եւ ամէն պատճառ ունէին փայլուն ապագայ մը ակնկալելու: Սակայն իրենց կեանքը տակնուվրայ եղաւ Դեկտեմբեր 7, 1988-ին, երբ Սպիտակի երկրաշարժը հարապատներ ու բարեկամներ խլեց, եւ ամերկի վերածեց ամբողջ շրջանը: Աղէտին հետեւանքով Սաֆարյաններուն շէնքը եւս մեծ վնասներու ենթարկուած էր: Ի վերջոյ պայթեցուցաւ, ալ անբնակելի նկատուելով:

Երանուհին ամուսնացաւ յաջորդ տարին: Ասիկա իր կողակիցին երկրորդ ամուսնութիւնն էր, իսկ առաջին ընտանիքին բոլոր անդամները զոհ գացեր էին երկրաշարժին: Թէեւ Երանուհին ու ամուսինը իրենց պսակուելէն առաջ գրեթէ տնանկ էին, շուտով տեղական բարեգործական կազմակերպութիւն մը իրենց տուաւ տոմիկ մը՝ այսպէս կոչուած ժամանակաւոր հիւղակ մը, որպէսզի բնակելու տեղ ունենային: Հոս էր, այս խախտու, մետաղեայ տնակին մէջ, որ նորապսակները սկսան իրենց ընտանեկան կեանքը: Եւ հոս էր որ մնացին 1989-էն ի վեր, չկարենալով բնակարանային կարգին օգնութիւն ստանալ կառավարութենէն: Երանուհիին ամուսինը մահացաւ 2010-ին, սրտի հիւանդութեան հետեւանքով: Ադէլ ի վեր, Երանուհին միակը մեծցուցած է իր աղջիկը Իրենան:

Երանուհիին տոմիկը նեղիկ, ժանգոտած, կաթկթող հիւղակ մըն էր, առանց որեւէ յարմարութիւններու – առանց լուացարանի ու խոհանոցի, առանց քաղաքապետարանային սպասարկութիւններու՝ կապի ու ջուրի, եւ անպաշտպան Կիւմրիի խիստ ձմեռներուն ու տաք ամառներուն դէմ: Առաւել,

The caring support of compatriots: longtime Armenia Fund benefactors Mr. and Mrs. Vahe and Veronique Karapetian (far left and far right) with Irena and Mrs. Yeranuhi at their new apartment. / Հոգածու հայրենակիցներու նեցուկը – Հայաստան Հիմնադրամի երկար տարիներու բարերարներ Տէր եւ Տիկ. Վահէ եւ Վերոնիք Կարապետեանները (ծայրագոյն ձախին եւ աջին), Իրենային ու Տիկ. Երանուհին հետ իրենց նոր տան մէջ:

առնէտները մշտակայ պատուիաս մըն էին, ընտանիքին առօրեան ալ աւելի տաղտկալի դարձնելով:

Երանուհին 62 տարեկան է: Մասնագիտութեամբ կերպասեղէնի գծագրիչ է, եւ տարիներ շարունակ աշխատած է գործարանի մը մէջ: Ներկայիս, սակայն, ան այլեւս չի կրնար աշխատիլ սրտի հիւանդութեան պատճառով: Իրենան 28 տարեկան է: Ան վերջերս աւարտած է Կիւմրիի Պետական Մանկավարժական Ինստիտուտը, ստանալով անգլերէն լեզուի մագիստրոսական տիտղոս:

Երանուհին նիւթական կարողութիւնը չունէր վարձելու – ուր մնաց՝ գնելու – շնորհիբով տուն մը: Իր միակ եկամուտը կառավարական նպաստն էր, որ կը ստանար ամսական մօտ 90 տոլար: Տակաւին, անհաւատալիօրէն, ան լաւատես ու համբերատար կը մնար: Հակառակ տոմսիկի մէջ ապրելու առօրեայ չարչարանքին, հակառակ երկրաշարժէն ի վեր իր ու ընտանիքին ստացած, երեւութապէս անվերջանալի հարուածներուն, ան դէռ հաստատ յոյս ունէր, որ լոյս կար փապուղիի վերջաւորութեան:

Այդ յուսացումը լոյսը յանկարծ հրաշալիօրէն բացուեցաւ վերջերս, երբ Երանուհին ու Իրենան ստացան իրենց կեանքերու մեծագոյն

անակնկալ՝ բարեկարգ ու գեղեցիկ յարկաբաժին մը: Նուէր մըն էր այս, որ իրենց ներկայացուեցաւ Հայաստան Հիմնադրամին կողմէ Կիւմրիի Բնակարանային Ծրագրին ընդմէջէն, եւ որ կարելի դարձած էր Լոս Անճելըսաբնակ Տէր եւ Տիկին Վահէ եւ Վերոնիք Կարապետեաններու բարերարութեամբ:

Բանալիները ստանալէ ետք, Երանուհին ու Իրենան անհամբեր էին տեսնելու իրենց նոր բնակարանը: Եւ երբ, քիչ անց, տեսան զայն, պահը դիմաւորեցին անսահման երջանկութեան արցունքներով. շատոնց այսպիսի հրճուանքով չէին արտասուած: Յարկաբաժինը ոչ միայն վերանորոգուած էր, այլ նաեւ ամբողջովին կահաւորուած, ինչպէս նաեւ օժտուած բոլոր անհրաժեշտ կապմածներով, օձախէն մինչեւ պատկերասփիւռը:

Հոս էր, այս ընդարձակ, հանգստաւետ յարկաբաժնին մէջ, որ պիտի սկսէր մօրն ու աղջկան նոր կեանքը: Երանուհին առողջութիւնը, երկար տարիներ իրենց հին խրճիթի սարսափելի պայմաններուն տակ ձմելէ ետք, առիթը պիտի ունենար բարելաւելու նոր յոյսով ու դրական հայեացքով: Իսկ Իրենան, այսպիսի հոյակապ տան մը մէջ ապրելով, աւելի եւս պիտի ներշնչուէր իր մտաւորական ու մասնագիտական

տեսչերը մնանելու:

Կիւմրիի Բնակարանային Ծրագիրը շարունակական նախաձեռնութիւն մըն է, եւ հոգածու նուիրատուներու օգնութիւնը միշտ գնահատելի: Ձեր նուիրած ամէն մէկ տոլարը կարելու է Կիւմրիի տնակ ընտանիքներու կեանքը փոխելու նպատակին համար: Իւրաքանչիւր ընտանիքի համար յարկաբաժին մը գնելը, վերանորոգելը, կահաւորելն ու բոլոր անհրաժեշտ կապմածներով օժտելը կ'արժէ շուրջ \$25,000 միայն:

Կիւմրիի մէջ տակաւին կան հարիւրաւոր անօթեան ընտանիքներ, որոնք կը սպասեն այն օրուան, երբ պիտի կարենան իրենց ետին թողել տնակութեան նուաստացումը, եւ սկսիլ ապրիլ նոր հորիզոնի մը հեռանկարով: Այսօր, ձեր առատաձեռն նեցուկով, մենք կրնանք անոնց երազը իրականութիւն դարձնել: 🌈

ՀԻՆ ՀԱՍՅԷՆ՝

Շիրակացի Փողոց,
տնակ թիւ 209/042

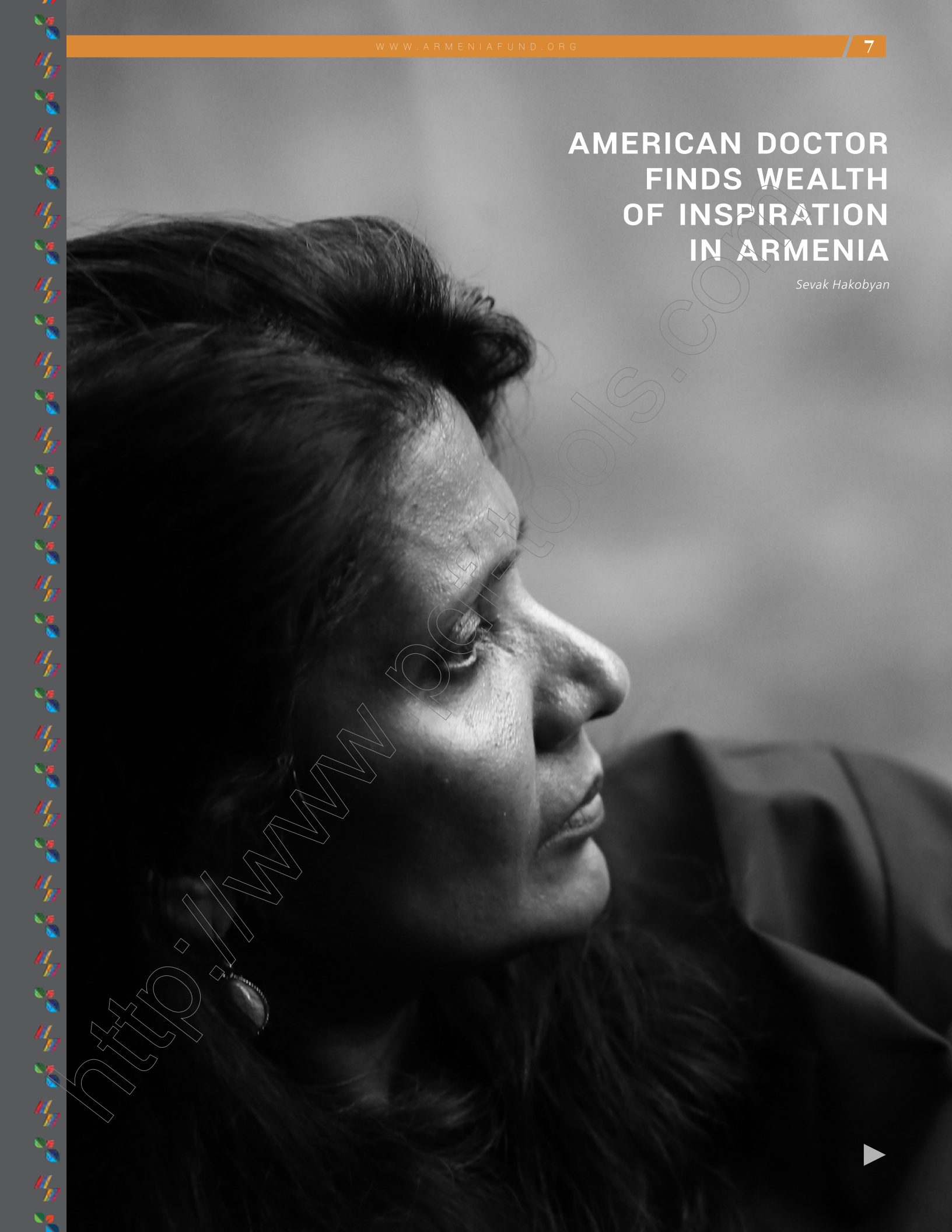
ՆՈՐ ՀԱՍՅԷՆ՝

Մուշ 2 թաղամաս,
Հալաբյան Փողոց, Շէնք 3/1,
Յարկաբաժին 4

AMERICAN DOCTOR FINDS WEALTH OF INSPIRATION IN ARMENIA

Sevak Hakobyan

Pathologists Dr. Chandrika Seneviratne and Dr. Michele Cosgrove at the Noyemberyan Hospital. Dr. Cosgrove has volunteered there for the past three years. / Ախտաբաններ Չանտրիքա Սենեվիրաթեն ու Միշել Բոսկրովը Նոյեմբերյան Հիանդանոցին մեջ: Բոսկրով որպես կամավոր ծառայած է հին վերջին երեք տարիներուն:

Dr. Seneviratne, seen here performing laboratory work in Noyemberyan, says she was pleasantly surprised by the low incidence of cancer in Tavush. / Բժ. Սենեվիրաթեն, հոս նկարում՝ Նոյեմբերյանի մեջ աշխատանքի ընթացքին, կրսւթ թէ հաճելի անահնկալ էր, որ քաղցկեղի պատահականութիւնը խիստ ցած է Տաւուշի մեջ:

“ We're all part of the big human family ”

Dr. Chandrika Seneviratne

“We're all part of the big human family,” says Dr. Chandrika Seneviratne, a native of Sri Lanka who has lived in the United States for many years. “We may speak different languages, and we may have different cultures and cuisines, but we're all human beings and must help one another.” Ever since completing her medical education in Los Angeles, Dr. Chandrika has worked at Adventist Health Glendale (AHG).

She says she signed up for the joint Armenia Fund-AHG medical mission to the Noyemberyan Hospital in order to help her sisters and brothers in Armenia, and adds that she has felt at home here right from the start.

“Armenia reminds me of Sri Lanka,” Dr. Chandrika says. “You know, there are quite a few similarities between the two. In Sri Lanka, too, many people live in poverty, but their kindness knows no bounds. I find it amazing that

the residents of Tavush are so hospitable, despite the fact that many are economically insecure. I know a lot of Armenians back in Los Angeles, but they're different from their compatriots here. I can't find the words to describe my positive impressions of Armenia. The nature is so beautiful in this country!” Dr. Chandrika also says she was surprised by certain things in Tavush, such as the fact that residents have no problem drinking tap water, and that they grow their own fruits and vegetables.

“For those like me who live in big cities, it's strange to see people cultivating their own gardens and growing their food with their own hands,” the doctor says. “Everything is natural in Tavush. And the food is delicious. I think these are the reasons that people here are, over all, very healthy.”

During September 16-21, 2017, Dr. Chandrika has examined 70 female patients at the Noyemberyan

Hospital. Only one of them was diagnosed with cancer – a fact which the doctor finds astounding. “As a pathologist specializing in women's health, I was pleasantly surprised by such a low incidence of cancer,” she explains.

Dr. Chandrika regrets the fact that most Tavush residents don't speak English, as she would've loved to find out more about their lives and traditions, she says.

“Yet in the short time that I was in Noyemberyan, I managed to learn a few Armenian words and phrases,” she continues. “Having enjoyed our Armenian patients' extraordinary kindness and warmth, I wished I could spend more time with them. That's why I've decided to learn Armenian. I know it's a complex language, but I will try my best. My hope is that if I'm able to return to Armenia with our mission next year, I'll be able to communicate with our patients in their mother tongue.”

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԲԺՇԿՈՒՀԻՒՆ ՀԱՄԱՐ ՆԵՐՇՆՉՄԱՆ ԱՂԲԻՒՐ

Սևակ Հակոբյան

"Having enjoyed our Armenian patients' extraordinary kindness and warmth, I wished I could spend more time with them, and decided to learn Armenian," Dr. Seneviratne says. / Բժ. Սենեվիրաթնե – «Տեսնելով Տաուշի բնակիչներին բացառիկ ավելի ու ջերմ վերաբերումը, շատ կը փափաքեի ավելի շփուիլ իրենց հետ, եւ որոշեցի հայերէն սորվիլ»:

«Մենք բոլորս Նոյնն ենք. մէկ մեծ ընտանիք ենք: Թերեւս կը խօսինք տարբեր լեզուներ, եւ ունինք տարբեր խոհանոց ու մշակոյթ, բայց բոլորս Նոյն մարդկային էակներն ենք եւ պարտաւոր ենք իրարու օգնելու»: Այս գաղափարով է որ կ'առաջնորդուի շրի լանքացի բժշկուհի Չանտրիքա Սենեվիրաթնե, որ արդէն երկար տարիներէ ի վեր կը բնակի Միացեալ Նահանգներ: Լոս Անճելըսի մէջ բժշկական ուսումը ամբողջացնելէն ի վեր, ան կ'աշխատի Էտվենթիսթ Հէլթ Կլենտէյլ բժշկական կեդրոնը:

Ինչպէս ինք կ'ըսէ իր եղբայրներուն ու քոյրերուն օգնելու նպատակով ալ Հայաստան Հիմնադրամի նախաձեռնութեամբ Էտվենթիսթ Հէլթ Կլենտէյլի բժիշկներուն հետ եկած է Հայաստան, եւ այստեղ կը զգայ իր տան պէս:

«Հոս գտնուած օրերուս յաճախ կը մտածեմ Շրի Լանքայի մասին. գիտե՞ք, նմանութիւնները շատ են», Բժ. Չանտրիքան կը յայտնէ: «Հոս Հայաստանի մէջ ալ մարդիկ ոչ այնքան լաւ պայմաններու մէջ կ'ապրին, բայց անսահման բարի են: Ապշած եմ, որ Տաուշի մարդիկ

բնակիչները այդքան հիւրասէր են, հակառակ անոր որ իրենցմէ շատերը տնտեսական ծանր վիճակի մէջ են: Գիտե՞ք, ես քապմայիս հայեր կը ճանչնամ Լոս Անճելըսի մէջ, բայց անոնք տարբեր են այստեղի բնակիչներէն: Բառերը չեմ գտներ զգացումներս նկարագրելու համար. այնքան գեղեցիկ է Հայաստանի բնութիւնը»: Ան կը պատմէ նաեւ, թէ Նոյեմբերեանի մէջ մի քանի բան կարմացուցած է վիճք. օրինակ՝ մարդիկ ծորակի ջուր կը խմեն, եւ իրենք իսկ կը մշակեն իրենց պէտք եղած բանջարեղէնն ու պտուղները»:

«Մեծ քաղաքներու մէջ բնակողներուն համար արդէն տարօրինակ է այն երեւոյթը, որ մարդիկ այգիներ կը մշակեն եւ իրենց իսկ ձեռքերով կ'ապահովեն իրենց ապրուստը», Բժ. Չանտրիքան կը շարունակէ: «Հոս Հայաստանի մէջ, ամէն ինչ բնական է: Ուստեստեղէնն ալ շատ համով է, եւ կարծեմ այս է պատճառը, որ մարդիկ բաւական առողջ են»:

Նոյեմբերեանի Հիւանդանոցը կայացած բժշկական առաքելութեան ընթացքին, Սեպտեմբեր 16-էն 21,

2017-ի միջեւ, Բժ. Չանտրիքան 70 կին քննած է, եւ անոնցմէ միայն մէկուն մօտ քաղցկեղ յայնտաբերուած է: Բժշկուհին արտասովոր կը գտնէ այս ցուցանիշը: «Տարրալուծարանային հետապօստութիւնները կատարելէս ետք, ինծի համար խիստ հաճելի անակնկալ էր, որ անոնք այդքան առողջ են», կ'ըսէ ան:

Բժ. Չանտրիքան կը ցափ, որ տեղացիները անգլերէն չեն խօսիր, որովհետեւ պիտի ուզէր ավելի տեղեկանալ անոնց կեանքին ու ամանդութիւններուն մասին:

Կ'ըսէ ան՝ «Թէեւ կարճ եր ժամանակամիջոցը, կրցայ մի քանի հայերէն բառ եւ նախադասութիւն սորվիլ – «Ինչպէ՞ս էք», «Բարի լոյս», «Գաւում ա»: Տեսնելով Տաուշի բնակիչներուն բարութիւնը, ավելի վերաբերումը, շատ կը փափաքեի ավելի շփուիլ իրենց հետ: Որոշած եմ հայերէն սորվիլ: Գիտեմ, որ շատ բարդ լեզու է, բայց պիտի փորձեմ: Յուսով եմ, եթէ յաջորդ տարի այս բժշկական առաքելութեամբ անգամ մը եւս գամ Հայաստան, պիտի կարենամ հայերէն խօսիլ մեր տեղացի բարեկամներուն հետ»:

THE JOY OF A CAREFREE CHILDHOOD

Sevak Hakobyan

"When I grow up, I want to be a builder, just like that uncle over there," says Hayk, a five-year-old student at Ijevan's No. 8 Kindergarten, pointing from his second-floor classroom window at the construction workers across the building. Holding a toy truck in his other hand, Hayk says he'll be using it to haul building materials for the "uncles." He has some other construction toys as well, but they're broken. He shows us a bunch of Legos strewn across the battered shelves. He uses the Legos to build homes. He can't wait for the construction workers to start building the second floor of the new structure, so that he'll get to follow their work more closely.

Hayk is among the group of older kids, between the ages of five and six. There are more than 45 of them. They spend their day on the second floor of the ramshackle kindergarten. There are 45 other students in the classroom next door, while the room for the youngest children is located on the first level, right by the entrance. It was nap time when we came to visit them. But we found out that only half the children were taking a nap. When I asked why the rest of them weren't napping, the answer was simple: there weren't enough beds.

Inspired by the construction crew working on Ijevan's new kindergarten, five-year-old Hayk Eganyan wants to become a builder when he grows up. / Իջևանի տր մանկապարտէզը կառուցող աշխատաւորներէն ներշնչուած, հնգամեայ Հայկ Էգանյանը կը փափաքի շինարար դառնալ երբ մեծնայ:

Founded in the 1970s, the kindergarten has never seen a major renovation. After being severely damaged in an earthquake, the building has remained shut for 20 years. It was only nine years ago that certain repairs were made and it was reopened, though in baby steps. There was only one classroom at first. Then, gradually, others were added. Today, 135 children attend the kindergarten. But things have been tough to the extreme. Staff members have tried to repair cracks with their own hands. They have stuck screens to the walls, painted them, and otherwise did their utmost to keep the building as safe and functional as possible. Yet there's only so much they can do. The kitchen is slowly sinking, and the ubiquitous cracks keep getting wider and deeper.

Soon, however, the 22 members of the staff will no longer need to worry about repairs, and will have every reason to feel proud of their surroundings. That's because the "uncles" referred to by Hayk are building a new kindergarten opposite the old campus.

The state-of-the-art facility is being constructed with the financial

Benefactor Raymond Hartoonian holding a time capsule that was placed at the foundation of the future kindergarten. / Բարերար Ռեյմոնդ Հարթունեան բռնած է յիշատակի պատիճ մը, որ պետքը ունեցաւ ապագայ մանկապարտէսի հիմքերուն:

support of Armenia Fund benefactors Mr. and Mrs. Raymond and Ani Hartoonian, Mr. Grisha Sookiasian, and Mrs. Sonik Artounian. With a total area of close to 1,200 square meters, the new kindergarten will be the largest ever built by the Fund.

"When Mrs. Sonik Artounian, our Armenian-American benefactor, came to visit us for the first time and saw the wretched state of our

building, she was just astounded and wondered how we'd been able to work in such conditions," recalls Nayra Ghazumyan, the kindergarten's 31-year-old principal, herself an alumna. "Subsequently our benefactors decided to build a brand-new campus instead of renovating the old one. It was very emotional when our beloved Raymond and Ani Hartoonian, together with their young children, came to visit us last

Construction workers at the building site. The new kindergarten will feature a full complement of modern amenities and equipment. Հինադարձները աշխատանքի ընթացքին: Նոր շէնքը օժտուած պիտի ըլլայ բոլոր արդիական յարմարութիւններով ու կազմածներով:

July and launched the construction project by laying the foundation stone of our future kindergarten. We are so very grateful! You can't imagine the excitement of our students' parents. They keep asking us when the construction of the new kindergarten will be completed."

Impatient to see that wonderful day, young and old are now following the progress of the project, stone by stone.

Hayk and his classmate, Sergey – who has decided to become a military doctor when he grows up – won't get to be students at the new kindergarten, as they'll be graduating this year, whereas the new campus is set to open its doors a few months later, in December. But the boys aren't sad about this, as they plan on coming frequently to the new campus after school, to play with friends. Another student, four-year-old Arminka, is keeping her medical toys at the ready, in anticipation of the day she and her classmates will be moved to the new kindergarten. As yet she hasn't decided whether to become a pediatrician or a singer when she grows up. But one thing's for sure: when she starts attending the new, beautifully furnished kindergarten, she will have come one step closer to the realization of her dreams.

Ijevan's new kindergarten will change the lives of not only its students, but the city as a whole. Already numerous parents from nearby towns and villages have contacted the kindergarten's staff, wishing to enroll their own kids at the soon-to-open campus, so that they, too, will know the joy of a carefree childhood.

Arminka Sargsyan would love to become a pediatrician when she grows up, while another kindergartener, Sergey Aghasaryan (left), wants to become a military doctor. / Արմինկա Սարգսյանը կ'ուզէ մանկաբոյժ դառնալ երբ մեծնայ, իսկ Սերգէյ Աղասարյանը (ձախիւն) կը փափաքի զինուորական բժիշկ դառնալ:

ԱՆՀՈԳ ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ԲԵՐԿՐԱՆՔԸ

Մակ Հակոբյան

Ijevan's old kindergarten has languished for decades in a state of severe disrepair. The new campus (below) will be the biggest ever built by Armenia Fund. / Իջեւանի հին մանկապարտեզը տասնամեակներ շարունակ քաշքշուած է ահաւոր պայմաններու մէջ: Նոր շէնքը (վարի նկարը) պիտի ըլլայ Հայաստան Հիմնադրամի կառուցած մեծագոյն մանկապարտեզը:

Kindergarten principal Nayra Ghazumyan says Ijevan's new kindergarten is one of the city's most highly anticipated projects. In the photo at right: kindergarten staff member Anush Ordinyan. / Մանկապարտեզի տնօրեն Նայրա Դազումյանը կը յայտնէ, թէ նոր մանկապարտեզը քաղաքի ամենէն շատ սպասուած ծրագիրներէն մէկն է: Աջի լուսանկարին մէջ մանկապարտեզի աշխատատեղերէն Անուշ Օրդինյանը:

«Մեծանամ, շինարար եմ դառնալու այ էն հօբարի նման», կ'ըսէ Իջեանի Թիւ 8 Մանկապարտեզի հինգամեայ աշակերտ Հայկը, երկրորդ յարկի իր դասարանի պատուհանէն թափկովը ցոյց տալով դիմացի շէնքի շինարարները: Միւս ձեռքին մէջ ալ խաղալիք բեռնատար մը կայ. իր ըսելով՝ շինանիւթ պիտի փոխադրէ այդ «հօբար»ներուն համար: Շինարարական ուրիշ գործիքներ ալ ունի, բայց կոտորած են. ցոյց կու տայ դասարանի հնամաշ դարակներուն մէջ դրուած Lego-ները, որոնցմով տուններ կը կառուցէ: Անհամբեր է՝ երբ շինարարները երկրորդ յարկի կառուցման պիտի անցնին, որպէսզի ինք աւելի մօտէն հետեւի անոնց աշխատանքին:

Հայկը մեծերու, այսինքն հինգ-վեց տարեկաններու խումբէն է: Աւելի քան 45 աշակերտ են. օրը կ'անցընեն խարխուլ շէնքի երկրորդ յարկը: 45 ուրիշ երեխայ ալ քովի սենեակն են: Իսկ փոքրիկներու խումբը առաջին յարկն է, անմիջապէս մուտքի կողքին: Բնանալու ժամն էր, երբ եկանք այցելութեան: Տեղեկանալով, թէ երեխաներուն միայն կեսը քնացած է, հետաքրքրուեցայ պատճառին մամին: պատասխանը պարզ էր՝ բաւարար մահճակալ չկար:

1970-ականներուն հաստատուած մանկապարտեզը երբեք հիմնովին չէ վերանորոգուած: Երկրաշարժի մը հետեւանքով լրջօրէն վնասուելէ ետք, շէնքը 20 տարի փակ մնացած է: Միայն ինը տարի առաջ կրկին

դուռերը բացած է, սկիզբը մէկ սենեակի մէջ: Աստիճանաբար աւելցած է սենեակներու թիւը: Այժմ 135 փոքրիկ կը յաճախէ հոս: Կրկնապատկուած են նաեւ հոգերը: Անձնակազմը փորձած է իր սեփական ուժերով ծածկել ձեղքերը, պաստառներ փակցուցած է պատերուն, յաճախ ներկած է պանոնք, եւ ըրած է լաւագոյնը շէնքը կարելի եղածին չափ ապահով ու գործածելի պահելու համար: Վերջին հաշուով բոլորը ապարդիւն. խոհանոցին յատակը հետպիտէ կը կքի, եւ անվերջանալի ձեղքերը աւելի ու աւելի կը խորանան ու կ'ընդարձակուին:

Շուտով, սակայն, անձնակազմի 22 անդամները այլեւս պիտի չմտաւորուին նորոգութիւններով, եւ ամէն պատճառ պիտի ունենան հպարտ պզալու իրենց աշխատավայրով, որովհետեւ Հայկին մատնանշած «հօբար»ները այս օրերուն կը կառուցեն նոր մանկապարտեզ մը՝ հինին դիմաց:

Արդիական հոյակապ այս շէնքը կը կառուցուի Հայաստան Հիմնադրամի բարերարներ Տէր եւ Տիկ. Ռէյմոնդ եւ Անի Յարթունեաններու, Պրն. Գրիշա Սուքիասյանի, եւ Տիկ. Սոնիկ Արթունեանի հովանաւորութեամբ: 1,200 քառակուսի մետր ընդահուր մակերեսով մանկապարտեզը պիտի ըլլայ Հայաստան Հիմնադրամի կառուցած ամենախոշոր նմանօրինակ հաստատութիւնը:

Մանկապարտեզի 31-ամեայ տնօրեն Նայրա Դազումյանը, որ

ինքն ալ մանկապարտեզի սաներէն է, կը պատմէ՝ «Երբ մեզ առաջին անգամ այցելեց մեր ամերիկահայ բարերար Սոնիկ Արթունեանը եւ ծանօթացաւ շէնքային պայմաններին, պարմացաւ, թէ ինչպէս ենք այստեղ աշխատում: Բարերարները որոշեցին ոչ թէ հին շէնքը բարեկարգել, այլ ամբողջովին նորը կառուցել: Շատ յուլիչ էր, երբ մեր սիրելի Ռէյմոնդ եւ Անի Յարթունեանները իրենց մանուկների հետ միասին այցելեցին մեզ անցեալ տարուայ Յուլիսին եւ տեղադրելով նոր մանկապարտեզի հիմնաքարը վարկ տուեցին ծրագրին: Անչափ երախտապարտ ենք: Չէք պատկերացնում ծնողների ոգեւորութիւնը. ամէն օր հարցնում են՝ երբ պատրաստ կը լինի նոր մանկապարտեզը»:

Փոքր եւ մեծ անհամբեր են. ուշի ուշով կը հետեւին իւրաքանչիւր նոր դրուած քարին:

Հայկն ու դասընկերը՝ Սերգէյը – որ որոշած է վիսուորական բժիշկ դառնալ – պիտի չյաճախեն նոր մանկապարտեզը, որովհետեւ արդէն այս տարի շրջանաւարտ պիտի ըլլան, իսկ մանկապարտեզը պիտի բացուի մի քանի ամիս ետք՝ Դեկտեմբերին: Բայց տղաները չեն տխրիր. որոշած են դասերէն ետք յաճախ գալ նոր մանկապարտեզը իրենց ընկերներուն հետ խաղալու: Ուրիշ աշակերտ մը՝ չորս տարեկան Արմինկան, իր բժշկական խաղալիքները կազմ ու պատրաստ կը պահէ, ակնկալութեամբ այն օրուան, որ ինքն ու դասընկերները պիտի փոխադրուին նոր մանկապարտեզը: Տակաւին չէ որոշած, թէ ինչ կ'ուզէ դառնալ երբ մեծնայ – մանկաբոյժ, թէ՛ երգչուհի: Բայց մէկ բան յստակ է՝ երբ սկսի յաճախել նորակառոյց ու գեղեցկօրէն կահաւորուած մանկապարտեզը, քայլ մը եւս մօտեցած պիտի ըլլայ իր երազներու իրականացման:

Հայաստան Հիմնադրամի բարերարներու նեցուկով Իջեանի մէջ կառուցուող նոր մանկապարտեզը պիտի փոխէ ոչ միայն փոքրիկներու, այլ ամբողջ քաղաքի կեանքը: Արդէն շրջակայ գիւղերէն ու շրջաններէն շատեր դիմած են մանկապարտեզի անձնակազմին, փափաքելով իրենց ալ վաւակները արձանագրել նոր հաստատութիւնը յաճախելու համար, որպէսզի անոնք եւս վայելեն անհոգ մանկութեան բերկրանքը:

TALISH: HOME IS WHERE THE HEART IS

Sevak Hakobyan

Displaced by the April War of 2016, many residents of Talish have been living in temporary huts in the village of Alashan. / 2016-ի Ապրիլեան պատերազմէն տեղաշարժուած, Թալիշի բազմաթիւ բնակիչներ ցարդ կ'ապրին Ալաշան գիւղը ժամանակատուր տնակներու մէջ:

“You can say we're now in little Talish,” Vilen Petrosyan says with a smile as he shows a cluster of temporary residences in Alashan. Petrosyan has been the mayor of Talish for the past 25 years. Today, the communal kitchen, public bath, and administrative buildings of Alashan, a former resort village, have been turned into makeshift homes. Following the April War of 2016, close to 46 families from Talish, totaling 180 residents, have taken refuge in Alashan. Of the rest of Talish's 500 residents, they're now scattered across various communities in Artsakh and Armenia. Petrosyan knows exactly where each of his fellow Talish natives has ended up, and assures us that he keeps in touch with all of them.

Vilen Petrosyan was to celebrate his 52nd birthday on April 2, 2016. The previous day, his wife had cooked several sumptuous dishes, as well as a birthday torte, for the family feast. But in the predawn hours of April 2, the Azerbaijani army rained down rockets and machine-gun fire on the peaceful population of Talish. Most everyone fled for their lives. Within a few hours, Talish had become a ghost town.

Talish mayor Vilen Petrosyan.
Թալիշի գիւղապետ Վիլեն Պետրոսյան:

During the Four-day War unleashed by Azerbaijan, a few Azeri soldiers had been able to enter Talish. At that time, there were still some Armenian civilians left in the village. The Azeris savagely killed three elderly people and subsequently launched a disinformation campaign on the Internet, claiming they had captured Talish.

“We used every means available to quickly get our people out of the village and give them shelter wherever we could,” Petrosyan recalls. “In Alashan today, we already have a medical clinic, a mayor's office, a school, and two stores. In

addition, our folks grow crops and raise animals on more than 600 acres of land. But of course, despite the more or less comfortable life that they've built here, these people sorely miss their birthplace, and anxiously wait for the day they'll be able to go back.”

The reconstruction of Talish, one of the Martakert Region's oldest villages, has been a top strategic and political priority for Artsakh and Armenia. Cognizant of the urgent importance of rebuilding the border village, Armenia Fund benefactor and honorary member Antranik Baghdassarian has provided generous support for its restoration, including the refurbishment of homes, the community center, the event hall, and the social center, as well as the potable-water and sewer systems. With this major contribution, Baghdassarian has once again underscored the fact that the Armenians remain united in the struggle for Artsakh's security and prosperity. Now, as Talish rises from the ashes, it is demonstrating to neighboring Azerbaijan and the world that the Armenians will continue to live and create in their historic homeland.

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՎՆԱՍԸ ԹԱԼԻՇԻ ՄԷՋ

2016-ի ապրիլեան ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՎՆԱՍՆԵՐԸ – ԱԻԵԼԻ ՔԱՆ **850** ԱՆՋ, ՆԵՐԱՌԵԱՆ **130** ԹԱԼԻՇՅԻՆԵՐ, ՄՊԱՆՆՈՒԱԾ ԿԱՄ ՎԻՐԱԽՈՐՈՒԱԾ:

ԹԱԼԻՇԻ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԿՈՐՈՒՍՆԵՐԸ – **97** ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԵՒ ՉՈՐՍ ՈՉ-ՄԱՐՏԱԿԱՆ:

ԹԱԼԻՇԻ ՄԷՋ ՄԱՍԱՄԲ ԿԱՄ ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՔԱՆԴՈՒԱԾ ԿԱՆՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ԹԻՐԸ՝ **190** – ՆԵՐԱՌԵԱՆ **167** ԲՆԱԿԱՐԱՆ, ՄԷԿ ԵԿԵՂԵՑԻ, ՄԷԿ ԴՊՐՈՑ, ՄԷԿ ՄԱՆԿԱԴԱՐՏԷՋ, ՄԷԿ ԶԱՂԱՑՔ, ԵՐԿՈՒ ՀԱՆԴԻՍԱՍՐԱՀ, ՉՈՐՍ ԽԱՆՈՒԹ, ՄԷԿ ՀԱՑԱԳՈՐԾԱՐԱՆ, ՄԷԿ ԳԻՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ՇԷՆՔ, ԵՒ ՈՒԹԸ ԱԳԱՐԱԿ:

THE WAR'S TOLL IN TALISH

THE HUMAN TOLL OF THE APRIL WAR OF **2016**: MORE THAN 850 PEOPLE, INCLUDING **130** TALISH RESIDENTS, KILLED OR INJURED.

LIVES LOST IN TALISH: **97** SOLDIERS AND FOUR CIVILIANS.

PROPERTY PARTIALLY OR COMPLETELY DESTROYED IN TALISH: A TOTAL OF **190** STRUCTURES INCLUDING **167** HOMES, A CHURCH, A SCHOOL, A KINDERGARTEN, A FLOUR MILL, TWO EVENT HALLS, FOUR STORES, A BAKERY, ONE MUNICIPAL BUILDING, AND EIGHT FARMS.

One of the 18 rebuilt homes in Talish belongs to a big family, the Hayrapetyans. Vachik, the father of five children, has visited Talish only a few days ago. But while living temporarily in Alashan, he never misses an opportunity to go to his birthplace and see what's been changed since his last visit. He asks us to take him and his son along with us as we're headed to Talish.

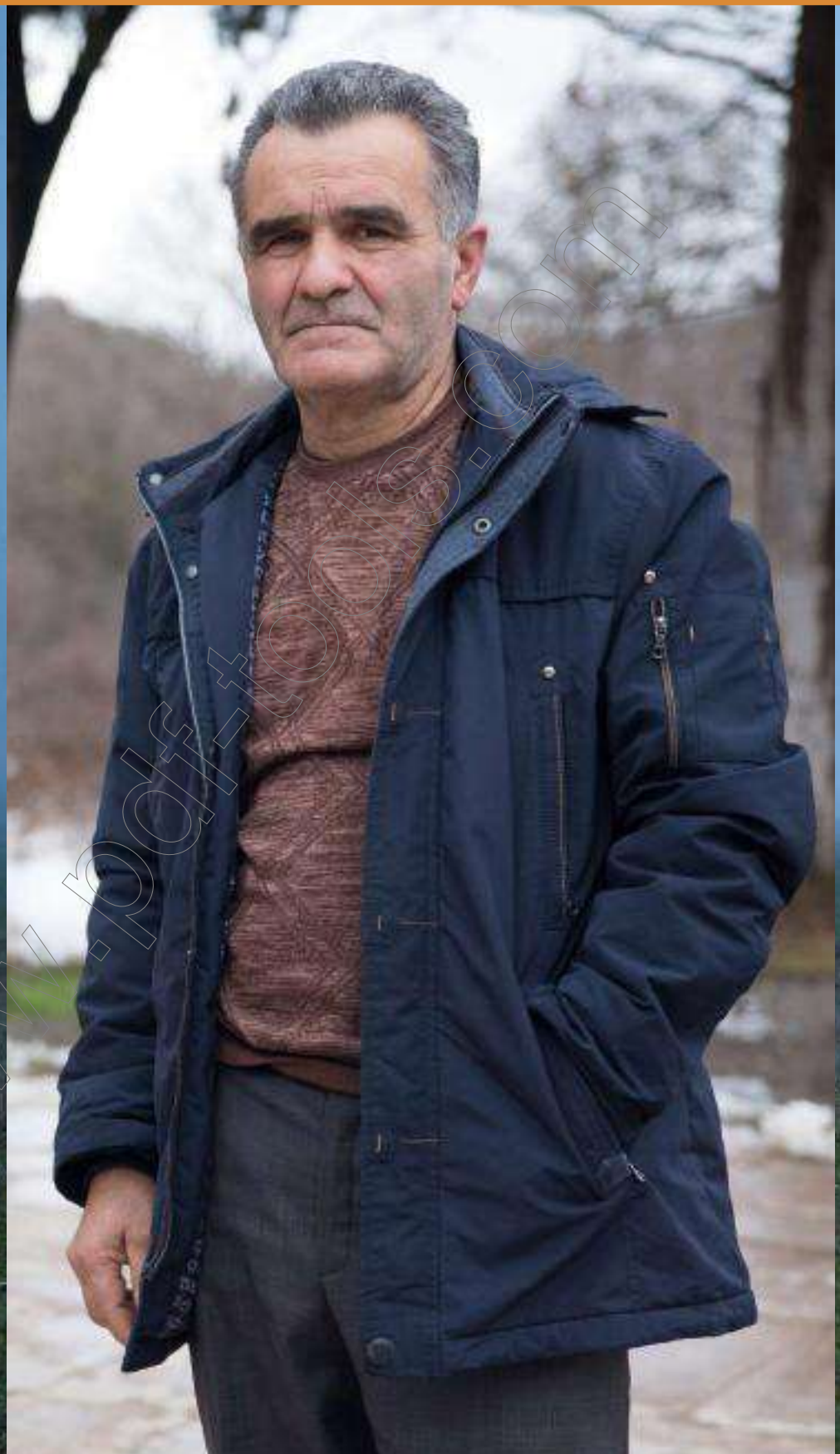
We reach the village after a 40-kilometer drive. We're met by an eerie silence that's broken occasionally by the sounds of construction. Only one family lives here. There are also a number of men engaged in animal farming, in addition to the construction crews. The reconstruction of the mayor's offices, the event hall, and 18 homes is already completed. Next to be rebuilt are the kindergarten and the school.

"And this is our home," Vachik says as he takes us to his fruit grove. He then opens the door to his refurbished home. "Here's the kitchen," he says. "This is the kids' room, and that's the living room. We're waiting for the furniture."

As he's about to tell us how the nine members of his family will divide the rooms between themselves, we hear the creaking of the front-yard gate. It's Oleg, the son of the only family that has returned to Talish.

"What's going on?" Oleg asks jokingly, "You're moving in already? Well, it's about time. How much longer can we live without neighbors?"

Oleg has moved back to the village with his 80-year-old mother, Grandma Agnes, and 88-year-old father, Grandpa Benik. The elderly couple were the last to leave the village on April 2, 2016, and the first to return, in November 2017. It was Grandpa Benik who had been the most vocal about returning to the village as soon as possible. Now that he's here and witnesses the transformation of his birthplace, sometimes he can't believe it's the same Talish they escaped from in 2016.

Vachik Hayrapetyan's house was among 167 homes that were partially or completely destroyed by the Azeris. Today, with the generous support of benefactor Antranik Baghdassarian, Armenia Fund is rebuilding Talish. / Վաչիկ Հայրապետյանի տունը, Թալիշի մեջ, ապերիսերուն կողմէ մասամբ թէ ամբողջովին քանդուած 167 բնակարաններու շարքին էր: Այսօր, բարերար Անդրանիկ Պաղտասարեանի առատաձեռն նեցուկով, Հայաստան Հիմնադրամը ամբողջովին կը վերակառուցէ Թալիշը:

"He keeps asking, 'You're sure we're back, right?'" chuckles Grandma Agnes, who for 50 years has worked in Talish as a nurse. "After leaving the village in April 2016, we lived in Nor Geghi [in Armenia's Kotayk Region] for a few months. We used to count the days. We couldn't wait to come back. In the 1990s, too, during the war, we left Talish and then returned. Now it's the same story. I can't live anywhere else. We are so very grateful to Armenia Fund and our benefactor! In the past, we didn't even have regular cold water. Now we have hot and cold water around the clock, and Armenia Fund has done a marvelous job renovating our home."

As Grandma Agnes makes coffee in her newly furnished kitchen, she bemoans the fact that she can't treat us to desserts, since as yet there are no stores in the village to buy fresh pastries from.

"Had you come by tomorrow, we would've eaten together," she says. "We're going to mark Grandpa Benik's 89th birthday. We've slaughtered a lamb. We're going to make a little spread and celebrate his birthday in our renovated home." As she says this, Grandma Agnes chokes up and turns her face away, no doubt hoping that next year her family will be able to mark Grandpa Benik's 90th birthday together with their newly returned neighbors.

To accommodate refugee families from Talish, many structures in Alashan, including a public bath, have been converted into temporary residences. / Թալիշէն գաղթական ընտանիքներուն կեցութիւնը ապահովելու համար, Ալաշանի մէջ բազմաթիւ կառոյցներ, ներառեալ հանրային բաղնիք մը, վերածուած են ժամանակաւոր բնակարաններու:

Vachik Hayrapetyan, who never misses a chance to visit Talish to see the progress of the reconstruction project, photographed in his grove. / Վաչիկ Հարապետյան, որ երբեք առիթը չի փախցնում թափշ ալյուրեղով տեսնելու վերակառուցման աշխատանքները, իր ալյուրեղ մեջ նկարում:

TALISH RISING FROM THE ASHES: Armenia Fund is rebuilding not only homes, but all public buildings. The Fund has also restored the community's potable-water network and built a sewer system from scratch. The photo above shows Vachik Hayrapetyan's newly renovated house. / ԹԱԼԻՇԸ ԿԸ ԲԱՐՁՐՈՆԱՅ ԱՌԵՐԱԿԱՆԵՐՈՒ ՄՈՒԽԻՐՆԵՐԷՆ – Հայաստան Հիմնադրամը կը վերակառուցէ ոչ միայն տուներ, այլ նաեւ բոլոր հանրային շէնքերը: Ամէլին, Հիմնադրամը վերանորոգած է համայնքի խմելու ջրի ցանցը եւ կառուցած՝ բոլովորին նոր կոյուղիի համակարգ մը: Կերի նկարը՝ Վաչիկ Հայրապետյանի վերաշինուած տունը:

The amenities include a freshly built bathroom, complete with brand-new components. / Տան յարմարութիւնները կը ներառեն նորակառոյց արտաքնոց մը բոլորովին նոր սարքերով:

Attention to detail: the Hayrapetyans' bright, spacious, beautifully constructed living room. / Բժայխնդիր աշխատանք – Հայրապետյաններուն լուսաւոր, մեծկակ, գեղեցկօրէն կառուցուած հիւրասենեակը:

BACK IN THEIR BIRTHPLACE. Oleg Ohanyan and his mother, Agnes, and father, Benik (facing page) were the last family to leave Talish when the Azeris destroyed it during the April War of 2016, and the first to return, in November 2017. / ԾՆՆԴԱՎԱՅԻ ԿԵՐԱԴԱՐՁԱԾ: Օլեգ Օհանյանը, իր մայրը՝ Ագնեսը, եւ հայրը՝ Բենիկը (յաջորդ էջ) վերջին ընտանիքն էին, որ Թալիշը ձգեցին երբ ազերիները զայն կործանեցին 2016-ի Ապրիլեան պատերազմին, եւ առաջին ընտանիքը, որ վերադարձաւ գիւղը Նոյեմբեր 2017-ին:

ԹԱԼԻՇ – ՎԵՐԱ

«Կարելի է ասել հիմա փոքր Թալիշում ենք», ժպտելով կ'ընէ Թալիշի 25 տարուայ գիւղապետ Վիլեն Պետրոսյանը, ցոյց տալով Ալաշանի մէջ կառուցուած ժամանակաւոր կացարանները: Նախկին հանգստավայր Ալաշանի համայնքային խոհանոցը, բաղնիքն ու վարչական շէնքերը այսօր բնակատեղիներ դարձած են: 2016-ի Ապրիլեան պատերապմէն ետք, Թալիշի 500 բնակիչներէն 180-ը մօտ 46 ընտանիք, հաստատուած է Ալաշանի մէջ. բնակչութեան մնացեալը այժմ Արցախի ու Հայաստանի վանական շրջաններուն մէջ է: Գիւղապետը անգիր կը յիշէ ով ուր տեղափոխուած է, եւ կը վստահեցնէ, թէ բոլորին հետ կապ կը պահէ:

Վիլեն Պետրոսյանը Ապրիլ 2, 2016-ին իր 52-ամեակը պիտի նշէր. նախորդ օրը կինը հազար ու մէկ բան եփեր էր, պատրաստեր էր Նաեւ տարեդարձի կարկանդակը:

Սակայն արշալոյսէն առաջ, ատրպէյճանական ուժերը գնդացիի կրակ ու հրթիռ տեղացուցին խաղաղ հայ բնակիչներուն վրայ, եւ Թալիշը դատարկուեցաւ մի քանի ժամուայ մէջ:

Ատրպէյճանի սանձաւերծած Ապրիլեան քառօրեայ պատերապմին ընթացքին, մի քանի աւերի պինտորներ կրցեր էին մտնել Թալիշ, ուր տակաւին մնացած էին մի քանի խաղաղ բնակիչներ: Աւերիները դաժանօրէն սպաննեցին երեք հայ տարեցներ եւ համացանցի վրայ ապատեղեկատուութիւն տարածեցին, որ իբրեւ թէ յաջողեր էին գրաւել գիւղը:

«Ձեռքի տակ եղած միջոցներով փորձեցինք շատ արագ մարդկանց գիւղից դուրս հանել, տեղաւորել որտեղ հնարաւոր է», Պետրոսյան կը յայտնէ: «Այսօր Ալաշանում արդէն բուսկէտ, գիւղապետարան, դպրոց, երկու խանութ ունենք, 248 հեկտար տարածքում էլ գիւղացիները վարուցանք են անում, անասուն պահում: Եւ չնայած

Իր ծննդավայրը վերադառնալէ ետք, Բենիկ Օհանյանը նշեց իր 89-րդ տարեդարձը:
After returning to his birthplace, Benik Ohanyan celebrated his 89th birthday.

ստեղծուած փոքրիշատ բարեկեցիկ պայմաններին, գիւղացիները կարօտում են իրենց ծննդավայրը Թալիշը, սպասում են գիւղի վերակառուցմանը:

Մարտակերտի շրջանը գտնուող այս հնագոյն գիւղը վերականգնելը Հայաստանի ու Արցախի ռազմաքաղաքական կարեւոր նպատակներէն մէկը դարձաւ: Քաջ գիտակցելով Թալիշի վերակառուցման կարեւորութեան, Հայաստան Հիմնադրամի բարերար եւ պատուոյ անդամ Անդրանիկ Պաղտասարեան առատաձեռնօրէն հովանաւորեց սահմանամերձ այս գիւղի բնակարաններու, համայնքային կեդրոնի, հանդիսասրահի, ընկերային կեդրոնի, ինչպէս նաեւ խմելու ջրի եւ կոյուղիի ցանցերու հիմնանորոգումը: Իր մեծ նուիրատուութեամբ, բարերարը անգամ մը եւս ընդգծեց, թէ հայութիւնը միասնականօրէն կը պայքարի Արցախի ապահովութեան ու բարգաւաճման համար: Այսօր, իր վերածնունդով, Թալիշը Ատրպէյճանին ու աշխարհին կ'ապացուցէ, թէ հայերը պիտի շարունակեն ապրիլ եւ արարել իրենց պատմական հայրենիքին մէջ:

Օհանյաններուն կեանքը կը վերսկսի Հայաստան Հիմնադրամին կողմէ վերակառուցուած իրենց տան մէջ: / Life begins anew in the Ohanyans' home, which has been rebuilt by Armenia Fund.

ԴԱՐՁԻ ՅՈՅՍՈՎ

Մնակ Հակոբյան

ԽՈՐ ԱՐՄԱՏՆԵՐ – Ագնես տատը 50 տարի որպես հիւանդապահ աշխատած է Թալիշի մէջ:
DEEP ROOTS: For 50 years, Grandma Agnes has worked as a nurse in Talish.

Թալիշի վերակառուցումը 18 բնակարաններէն մէկը Հայրապետյաններու բազմաբնակարան տան մէջ է: Հինգ երեխաներու հայր Վաչիկը դեռ մի քանի օր առաջ Թալիշ այցելած էր. բայց առիթը չփախցնելով անգամ մը ետ երթալ ու տեսնելու շինարարական վերջին տնայնիւնները, կը խնդրէ, որ փնք ու տղան մեզի հետ գիտը տանին:

40 քիլոմէթր քշելէ ետք, կը հասնինք Թալիշ: Տարօրինակ լուծում մը կը տիրէ շրջապատին: Այստեղ դեռ ընդամենը մէկ ընտանիք կ'ապրի. կան նաեւ մի քանի տղամարդիկ, որոնք անասնապահութեամբ կը վաճառեն: Լուծումը պարբերաբար կը խախտուի շինարարութեան ձայներով: Համայնքապետարանը, հանդիսասրահն ու 18 տունները արդէն ամբողջովին պատրաստ են. կարգը հասած է մանկապարտէլին ու դպրոցին:

«Էս էլ մեր տունն է. եկեք», Վաչիկը կ'ըսէ, հրաւիրելով մեզ պտղատու ծառերով իր այգին. ապա կը բանայ վերակառուցում տան դուռը: «Էստեղ խոհանոցը կը լինի, էստեղ երեխաների սենեակը, հիւրասրահը. սպասում ենք կահույքին»:

Ճիշդ երբ պիտի սկսի պատմել, թէ ընտանիքին ինք անդամները ինչպէս իրարու միջեւ պիտի բաշխեն սենեակները, կը լսենք բակի դրան ճռճոցը: Այցելուն Թալիշ վերադարձած միակ ընտանիքէն Օլեգն է:

«Հը, էս արդէն տեղափոխումն էք», Օլեգը կը կատակէ ու կը շարունակէ «ինչքան ենք առանց հարեան ապրելու»:

Օլեգը գիտէ տեղափոխումն է իր 80-ամեայ մօր Ագնես տատին ու 88-ամեայ հօր Բենիկ պապին հետ: Տարեց փոքր վերջինն էր, որ գիտէն հեռացած էր Ապրիլ 2, 2016-ին, եւ առաջինը, որ վերադարձած է Նոյեմբեր 2017-ին: Բենիկ պապն է, որ ամենէն շատ պնդած է շուտ վերադառնալ. Եկած, տեսած է վերակառուցումը գիտը, եւ երբեմն չի հաւատար, որ Թալիշի մէջ է:

«Հարցնում է, թէ կարո՞ղ է դեռ յետ չենք եկել», ծիծաղելով կը պատմէ Ագնես տատը, որ 50 տարի որպէս բուժքույր աշխատած է Թալիշի մէջ: «2016-ի Ապրիլից յետոյ Նոր

Գեղիում [Կոտայք Հայաստան] էինք ապրում մի քանի ամիս: Օրերն էի հաշուում, թէ երբ ենք գիտը գալու: Առաջին պատերազմին [90-ական տարիներուն] էլ թողեցինք Թալիշը, յետ եկանք: Հիմա էլ Նոյն պատմութիւնը, բայց ուրիշ տեղ չեմ կարող ապրել: Հիմա դրամի բարեբարներին անչափ շնորհակալ ենք. նախկինում անգամ մշտական ցառը ջուր չունէինք, հիմա տաք էլ ունենք, տունն էլ շատ լաւ են վերանորոգել»:

Ագնես տատը Նոր կահաւորումը խոհանոցի պահարանէն սուրճ կը հանէ ու կ'եփէ, եւ կը սրտնեղի գիտըին մէջ խանութ ու շուկայ չի կայ տակաւին, որ կարենար մեզ լաւ հիւրասիրել:

«Այ եթէ վաղը գայիք, հաց էլ կ'ուտէիք», կ'ըսէ. «պապիկի 89-ամեակն ենք նշելու. գառ ենք մորթել. փոքր սեղան կը դնենք ու Նոր տանը ծնունդ կ'անենք»: Բայց այս ըսելով, Ագնես տատը կը յուզուի ու դէմքը կը դարձնէ, անկասկած յուսալով, որ գալ տարի Բենիկ պապին 90-րդ տարեդարձը կը տօնեն Թալիշ վերադարձած դրացիներու հետ: 🇷🇺

Օլեգ Օհանյանը գառնուկ մը կը մորթէ իր հօր Բենիկի 89-րդ տարեդարձին առթիւ:
Oleg Ohanyan slaughtering a lamb for the 89th birthday of his father, Benik.

ՀՈԳԻՆ ԱԶՆՈՒԱՑՆՈՂ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իշխան ճինսպաշտան

Շրջապատյոյսի պասը մեղմօրէն դէպի լեռները կը բարձրանայ: Նորակառոյց, մաս-մաքուր ճամբայ մըն է. ոչ իսկ հատ մը փոս կամ գետնի ուռեցք – ի տարբերութիւն այն մաշած ճամբաներուն, որոնց վարժուած ես ապրած երկրիդ մէջ: Հիմա կանաչներու ամբողջ ծովու մը մէջ ես, գիրկը խիտ, վաղնջական ու անծայրածիր անտառի մը, որ կը շնչէ վառ-կապոյտ երկնքի մը տակ: Յանկարծ հեռուն, շատ հեռուն, կը նկատես միայնակ կառոյց մը, որ բնատեսարանէն դուրս կը ցցուի իր գունաւոր գօթեթով ու պատերով, թագի վրայ պետեղուած պսպղուն գոհարի մը պէս: Շրջապատյոյսի վարիչը կը յայտարարէ, թէ հապարամայ վանք մըն է: Պասին մէջ ոմանք կը հառաչեն պարմանքով ու հիացմունքով: Եւ ահա կ'ապրիս փշաքաղում մը, որ կը սլանայ մարմնիդ տարածքին, եւ դուն քեզի կ'ըսես՝ «Աս է ուրեմն երկրային դրախտը»:

Տպաւորութիւն մըն է, որ կը պատմուի տարուէ տարի, վանապան ձեւերով, Հայաստան Հիմնադրամին կողմէ դէպի Հայաստան եւ Արցախ կազմակերպուող ուղեւորութիւններու մասնակիցներուն կողմէ: Ուղեւորութիւնները ծանօթ են որպէս Հայաստան Հիմնադրամի Նուիրատուներու Ուսուցման Շրջապատյոյսներ:

Իրենց պատմական հայրենիքին հետ պգացական ու ոգեկան խորունկ կապ մըն է, որ սփիւռքահայ այցելուները կ'ապրին այս ճամբորդութիւններուն ընթացքին: Այդ կապը, որ կը յայտնուի ամէնուրեք թէ՛ մարդոց եւ թէ՛ հողին ընդմէջէն, կ'ընդգրկէ տեղացի հայրենակիցներու սքանչելի ջերմութիւնն ու հիւրասիրութիւնը... պատահական այն հանդիպումները, որ գեղեցիկ բարեկամութիւններու կը վերածուին... խորասուզումը հայկական ժառանգին արուեստին, երաժշտութեան, ճարտարապետութեան, եւ ասանդութիւններուն մէջ... եւ, վերջին հաշուով, վերայայտնաբերումը ինքնութեան եւ արմատներու:

Հայաստան Հիմնադրամի առաջին Հայաստան-Արցախ ուղեւորութիւնը կը կազմակերպուէր 2011-ին, նպատակ ունենալով սփիւռքահայ անհատներու առիթը ընծայել մօտէն ծանօթանալու հայրենիքի պատմութեան, մշակոյթին, ու բնական գեղեցկութեան, ինչպէս նաեւ անձամբ տեսնելու վոյգ հանրապետութիւններու շարունակական պարգացումը այցելելով Նոր ամբողջացուած ծրագիրներու վայրերը: Այդ անդրանիկ ճամբորդութեան մասնակիցներէն շատերը Հայաստան Հիմնադրամի Նուիրատուներ էին. բայց շուտով պիտի փոխուէր այս:

Մինչ Հայաստան Հիմնադրամի տարեկան շրջապատյոյսը, իր բազմաշերտութեամբ ու տարրողութեամբ, համբաւ կը ստանար, աշխարհի չորս կողմէն մարդիկ, ներառեալ ոչ-հայեր, սկսան մասնակցիլ ճամբորդութիւններուն: Ժամանակի ընթացքին, այնքան մեծցաւ պահանջը, որ Հայաստան Հիմնադրամը սկսաւ յաւելեալ շրջապատյոյսներ կազմակերպել: 2015-էն ի վեր, տարեկան երկու շրջապատյոյս տեղի ունեցած է՝ մէկի փոխարէն. իսկ այս տարի անոնց թիւը պիտի բարձրանայ երեքի, առաջինը ծրագրուած ըլլալով Մայիսի Հայաստանի Առաջին Հանրապետութեան հարիւրամեակին առթիւ:

«Հայաստանն ու Արցախը մարդու հոգին կ'ապնուացնեն», ըսած է վերջերս կատարուած շրջապատյոյսի մը մասնակիցներէն մէկը, հաւասարապէս ակնարկելով հայրենիքի սքանչելի գեղեցկութեան եւ հայրենի ժողովուրդի կեանքը բարելաւող նորաւարտ ծրագիրներու: Արդարեւ, երբ սփիւռքահայ այցելուները կը տարուին նման ծրագիրներու, օրինակ՝ դպրոցներու ու համայնքային կեդրոններու վայրերը, առիթը կ'ունենան վանուք մարդկային մակարդակի մը վրայ գնահատելու – ծանօթանալով բնակիչներուն, երգելով անոնց հետ, ըմբռնելով տեղական համեղ ճաշերը, կամ վայելելով յանպատրաստից արտասանութիւններ կամ երաժշտական կատարումներ փոքրիկներու ու երիտասարդներու կողմէ:

Այս շրջապատյոյսներուն ընթացքին, այցելուները կը տեսնեն նաեւ, որ հայրենիքի տարածքին իրականացուած ենթակառուցային ծրագիրներէն շատերը – ըլլան անոնք ճամբաներ, ջրագիծեր, թէ երկրագործական ծրագիրներ – ոչ միայն ռազմագիտական արժէք կը ներկայացնեն, այլ առօրեայ կեանքի իմաստով մեծ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ ՇՐՋԱՊԱՏՅՈՒՆԵՐԸ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՄԵՋ: Այցելութիւններ (վերին)՝ Եջմիածնի Մայր Աթոռ. Հայոց Ցեղասպանութեան թանգարան-Ինստիտուտ. Ծիծեռնակաբերդի յուշակոթող. եւ Սեւանայ Լիճ: / JOURNEYS TO THE HOMELAND, ORGANIZED BY ARMENIA FUND. Visitors at (from top) Ejmiatsin Cathedral, the Genocide Museum-Institute, the Tsitsernakaberd Memorial, and Lake Sevan.

կարեւորութիւն ունին: Ցայտուն օրինակ մըն է Վարդէնիս-Մարտակերտ Մայրուղին, 72 մղոն երկարութեամբ ճամբայ մը, որ կառուցուեցաւ Հայաստան Համահայկական Հիմնադրամին կողմէ եւ պաշտօնապէս մեկնարկուեցաւ 2017-ին, դառնալով Հայաստանն ու Արցախը միացնող երկրորդ փրկագիծը (առաջինը ըլլալով Գորիս-Ստեփանակերտ Մայրուղին, որ Նոյնպէս կառուցուած է Հիմնադրամին կողմէ): Փոխադրական Նոր կապ մը հաստատելով ծովափուրկ Հայաստանին ու Արցախին միջեւ, գեղատեսիլ Վարդէնիս-Մարտակերտ Մայրուղին տնտեսական անսխալեթաց աշխուժութիւն խթանած է արդէն, մեծապէս սատարելով պօսաշրջիկութեան եւ առեւտուրի վերելքին:

Ինչպէս Հայաստան Հիմնադրամի Գործադիր Տնօրէն Սարգիս Զոթանջյան կը յայտնէ, «Շատ մը սփիւռքահայերու համար, տակաւին դժուար է երեւակայել, թէ Մեծ Եղեռնէն, 70 տարուայ սովետական բռնապետութենէն, եւ անհամար վերիվայրումներէ ետք, այսօր իրօք ունինք անկախ Հայաստան եւ ապստագրուած Արցախ: Հետեաբար երբ սփիւռքահայեր հայրենիք կ'այցելեն ու իրենց իսկ աչքերով կը տեսնեն, թէ ինչ հսկայական յառաջդիմութիւն արձանագրուած է, յանկարծ կ'ապրին հիմնական անակնկալի մը երջանկութիւնը. եւ ուրեմն հպարտ իրենց պատմական հայրենիքով, վերանորոգ ու անմիջական պատկանելիութիւն մը կը զգան անոր հանդէպ»:

«Հայաստան Հիմնադրամի շրջապատոյտները վառ արտայայտութիւն մըն են սփիւռք-հայրենիք այդ ոգեկան կապին», Զոթանջյան կը շարունակէ. «Ճիշդ այս պատճառով տրուած ըլլալով այն իրողութիւնը, որ այս ուղեւորութիւնները եապէս կը վերաբերին սփիւռքահայր իր պատմական հայրենիքին զօդելու տեսլականին, Հայաստան Հիմնադրամը երբեք Նուիրատուութիւն չի հայցեր շրջապատոյտներուն ընթացքին»:

ՀՐԱՇԱՐԵՂ ԵՐԿՐԻ: Վերէն՝ Հաղարծինի Վանքը առաջնորդող ուղին. միջնադարեան վանքը՝ Դիլիջանի կանաչապարզ անտառներուն մէջ. Ախթալայի Վանքի եկեղեցիին մէջ. եւ Գանձասարի Վանքը: / LAND OF ENCHANTMENT. From top: on the way to Haghartsin Monastery; the medieval monastery, nestled in the lush forests of Dilijan; inside the church of Akhtala Monastery; Gandzasar Monastery.

JOURNEYS THAT MA

The bus is sloping gently toward mountainous terrain. It's cruising along a newly-built, immaculate highway, with not a single pothole or lump to watch out for — unlike so many of the decrepit roads you're accustomed to "back home." Now you're in a veritable sea of green: in the lap of a lush, ancient forest as far as the eye can see, luxuriating under a pitch-blue sky. Suddenly you notice a lone structure in the far distance, jutting out of the landscape with its multicolored dome and walls, like a jewel in a crown. The tour guide announces that it's a thousand-year-old monastery. Some of your fellow travelers sigh in awe and disbelief. And then, there it is — a goose bump that darts across your entire body, followed by a little note to yourself: "This must be heaven on Earth."

It's an impression that's recounted in various ways, year after year, by those who participate in the Armenia Fund Donor Education Trips to Armenia and Artsakh.

What visitors from the Diaspora experience during these sojourns is a deeply emotional and spiritual bond with their historic homeland. It manifests itself at every step of the way, through people and the land alike: through the incredible warmth and hospitality of local compatriots; the positive chance encounters and the human connections that are made; the total immersion in the timeless art, music, architecture, and traditions of the Armenian heritage; and, ultimately, the rediscovery of one's roots.

The first Armenia Fund Donor Education Trip was organized in 2011, with the purpose of giving Diaspora Armenians the opportunity to experience first-hand the history, culture, and natural beauty of Armenia and Artsakh; and to witness the ongoing development of the two republics by visiting the sites of newly completed projects. Many who participated in that maiden tour were

MYSTICAL EXPERIENCE: inside the cathedral of the 10th-century Akhtala Monastery.
Հոգեշուքաւ փորձադրո՞ւթի՞ն — 10-րդ դարուն կառուցուած Ախթալայի Վանքի տաճարին մէջ:

MAKE THE SPIRIT SOAR

Ishkhan Jinbashian

donors of Armenia Fund. But that was to change quickly.

As word spread about the extraordinary range and scope of the annual Armenia Fund Donor Education Trip, people from across the globe, including many non-Armenians, got on board. In time, popular demand for these trips grew so much that the Fund began to offer additional ones. Since 2015, there have been two trips annually, instead of one; and this year, the number will jump to three, with the first trip planned to take place in May, in celebration of the centennial of the First Republic of Armenia.

"Armenia and Artsakh make your spirit soar," a recent trip participant has noted, referring equally to the breathtaking beauty of the homeland and newly completed development projects. As visitors are taken to the sites of such projects — including schools and community centers — they get to appreciate them on a human level: by meeting local residents, breaking into song with them, tasting the exquisite cuisine, or being treated to impromptu recitations or musical performances by youngsters.

In the course of these trips, participants also discover that many of the new infrastructure projects across the homeland, such as agricultural-development programs and road construction, not only are

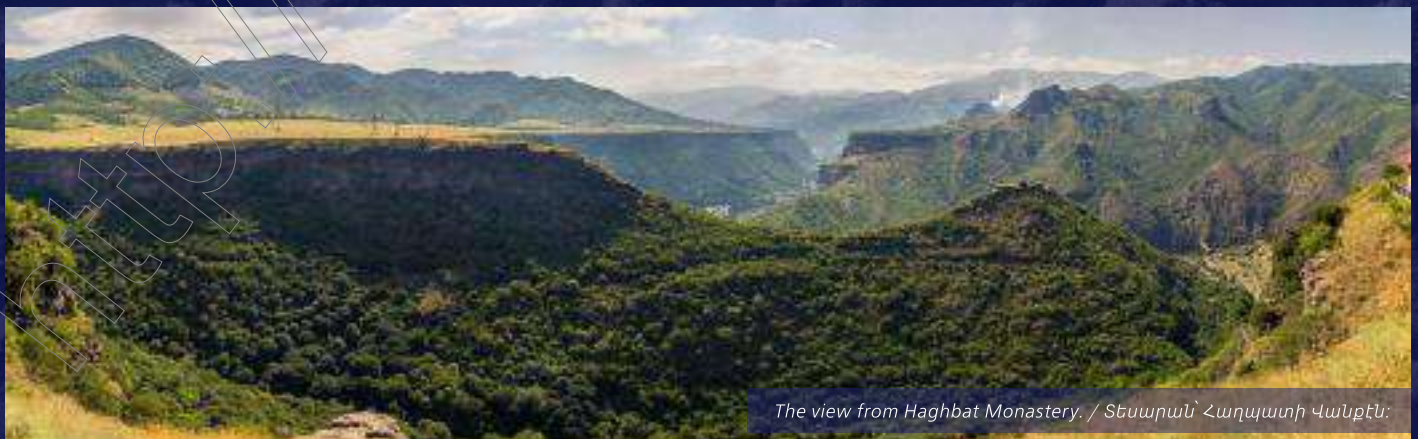
of strategic value, but carry immense civilian importance. An example is the Vardenis-Martakert Highway, a 72-mile route that was built by the Hayastan All-Armenian Fund and inaugurated in 2017, becoming a second lifeline between Armenia and Artsakh (the first being the Goris-Stepanakert Highway, also built by the Fund). By connecting Armenia and Artsakh, both landlocked countries, the scenic Vardenis-Martakert Highway has spurred unprecedented economic activity, vastly boosting tourism and commerce.

As Armenia Fund Executive Director Sarkis Kotanjian says, "For so many Diasporans, it's still hard to imagine that after the Genocide, after 70 years of Soviet rule and so many upheavals, we now have an independent Armenia and a liberated Artsakh. So when Diasporans visit the homeland and see with their own eyes the marvelous strides that have been made, they experience an aha moment. They're equally amazed and thrilled, and feel a sense of ownership with regard to the homeland."

"The Armenia Fund Donor Education Trips are a celebration of this very bond," Kotanjian continues. "It's why Armenia Fund never solicits donations during these tours, as they remain entirely dedicated to the vision of connecting Diaspora Armenians with their ancestral homeland."

The Mother Armenia Statue at Yerevan's Victory Park.
Մայր Հայաստանի Յուշարձանը՝
Յաղթանակի Այգի, Երեւան:

The view from Haghbat Monastery. / Տեսարան Հաղպատի Վանքէն:

Armenia Fund, Inc.
111 N Jackson St Ste 205
Glendale, CA 91206
Phone: 1-800-888-8897
Email: info@armenianfund.org

NONPROFIT
PRSR STD
U.S. POSTAGE
PAID
MMP

Photo Credit: Areg Balayan

CELEBRATE **100th** ANNIVERSARY OF ARMENIA'S FIRST REPUBLIC IN ARMENIA!

Join Armenia Fund's Renowned All-Inclusive
DONOR TRIPS TO ARMENIA!
MAY 17-30, 2018

\$3,800 PER COUPLE + COST OF AIRFARE

Package includes airport transfers in Armenia, accommodations at 4-star hotels, unlimited food and alcoholic/soft drinks, ground transportation, free daily bilingual guided tours, cultural events, photo/video service and all taxes, fees and tips.

TOUR DATES IN 2018:

MAY 17-30 | JULY 5-18 | SEPTEMBER 6-19

call 1-818-445-0205 or 1-800-888-8897